

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvern

Saksbehandler: Ola Gillund

Dato: 29.05.2018.

Prosjektrapport

Håndtering av slakteavfall fra vilt og fallvilt

Høsten 2017 ble det avdekket at fallvilt og slakteavfall fra vilt var dumpet i en oppgravd lagune i en kommune i Hedmark. Fylkesmannen kjenner til at lignende løsninger også anvendes i andre kommuner. Etter Fylkesmannens vurdering er dette uforsvarlig og ulovlig avfallshåndtering.

Jaktsesongen 2016 ble det felt ca. 5000 elg i Hedmark. Det utgjør ca. 16 % av felt elg i Norge. Anslagsvis veier disse skrottene til sammen ca. 1500 tonn før slakting. Ca. halvparten av dyret blir fjernet når dyret blir slaktet, dvs. ca. 750 tonn/år. Dette er å betrakte som avfall og består i hovedsak av blod, vom, hode, skinn og noe bein. Legger vi til avfall fra fallvilt og annen jakt, utgjør samlet avfallsmengde fra viltforvaltning i Hedmark over 1000 tonn/år. Mengden tilsvarer ca. 10 % av alt matavfall som samles inn i Hedmark.

Gjeldende regelverk

Hovedregelen er at avfall skal leveres til godkjent mottak. Dumping og nedgraving av avfall er ulovlig håndtering av avfall. Vi viser i den sammenheng til bestemmelser nevnt nedenfor:

Iht. forurensningsloven § 28 må ingen tømme, etterlate eller transportere avfall slik at det kan virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. Videre vises det til at den som har overtrådt forbudet skal sørge for nødvendig opprydding. Dumpingen av slakteavfall og fallvilt er ulovlig etter forurensningsloven § 7 dersom det fører til skjemmende luktutslipp og forurensende avrenning eller utslipp klimagasser (metan).

Rester fra slakting av dyr som ikke tas i bruk defineres som avfall, jf. forurensningsloven § 27. Fallvilt som kommunen gjør en innsats med å samle inn går under samme bestemmelse i forurensningsloven.

Hvis avfallet oppstår fra private personer, blir det definert som husholdningsavfall. Har avfallet oppstått i en virksomhet, blir det definert som næringsavfall, jf. forurensningsloven § 27.

Når det gjelder husholdningsavfall, skal kommunen sørge for innsamling, jf. forurensningsloven § 30. Næringsavfall skal bringes til lovlig avfallsmottak med mindre det gjenvinnes eller brukes på annen måte, jf. forurensningsloven § 32.

Håndtering av avfall på egen eiendom krever tillatelse etter forurensningsloven § 11, jf. § 29 i forurensningsloven.

I henhold til avfallsforskriften kap. 9, § 9-4 er det ikke tillatt å deponere biologisk nedbrytbart avfall med totalt organisk karbon (TOC) over 10 %. Fylkesmannen kan gi tillatelse til deponering av biologisk nedbrytbart avfall i «særlige tilfeller». Med særlige tilfeller menes at det ikke finnes annen løsning for håndtering av avfallet enn deponering. I Hedmark har vi en god gjenvinnings-løsning hos Norsk Protein på Trehørningen i Hamar kommune.

Overtredelse av bestemmelsene anser vi er straffbart, jf. forurensningsloven § 78 b).

Fylkesmannens vurdering

Hovedregelen er altså at denne type avfall skal leveres til godkjent mottak. Dumping av avfall på en eiendom og nedgraving av avfall er ulovlig håndtering av avfall. Fylkesmannen vil likevel ut fra praktiske årsaker akseptere at blod og innvoller fra enkeltdyr etterlates i terreng på eller nær fellingsstedet dersom dette ikke fører til lokal forurensning av drikkevann, vassdrag eller luktulempet. Øvrig avfall (i hovedsak skinn, hode og bein) skal bringes til lovlig avfallsmottak.

Avfall fra slaktingen som oppstår når flere jaktlag samarbeider om slakting av et større antall dyr med innleid slakter, vil ikke uten videre bli å definere som husholdningsavfall. Avfallet blir i så tilfelle næringsavfall som kommunen ikke har plikt til å motta.

Kommunens krav og tilrettelegging

Som en ser av regelverket referert ovenfor, har kommunene ansvar for å tilrettelegge for innsamling av husholdningsavfall. Siden mye av jaktavfallet blir å definere som husholdningsavfall, er det naturlig at kommunen både informerer og tilrettelegger for at jaktavfallet blir disponert på lovlig måte.

For å få oversikt hvordan slikt avfall disponeres i ulike kommuner og i hvilken grad kommunen har informert jegerne og lagt til rette for lovlig disponering, har vi bedt kommunen om å besvare følgende spørsmål:

1. Hvordan håndteres slakteavfall fra vilt og fallvilt i deres kommune?
2. Har kommunen informert om gjeldende regelverk til jegere og deres organisasjoner? Hvis ja, - hva og når?
3. Hva har kommunen gjort av tilrettelegging for å sikre forsvarlig håndtering av denne type avfall?

Resultater

Det er 22 kommuner i Hedmark. 15 av disse har besvart spørsmålene.

Fallvilt:

1. De fleste kommuner (12) opplyser at skrotter som er egnet til menneskemat leveres til slakting og at slakteriet da håndterer avfallet.
2. Under halvparten av kommunene leverer fallviltavfall til destruksjon (6 kommuner)
3. 12 kommuner oppgir at større eller mindre mengder gis bort som åte for rev og rovdyr
4. Halvparten av kommunene (7) oppgir at nedgraving/dumping er en vanlig disponeringsmåte
5. To kommuner har tilrettelagt for deponering på nedlagt avfallsplass.

6. Flere kommuner oppgir at skrotter fra mindre dyr legges igjen i utmarka dersom det ikke fører til forurensning eller spredning av sykdomssmitte.

Slakteavfall fra jakt

1. I 6 kommuner leveres noe slakteavfall til destruksjon
2. 4 kommuner oppgir at en del slakteavfall benyttes til åte
3. 4 kommuner oppgir at de ikke har informasjon om hvordan jaktavfall disponeres.
4. Dumping/nedgraving ser ut til å være ganske vanlig. 8 av 15 kommuner oppgir at slik disponering skjer i deres kommune.
5. På spørsmål om informasjon er det kun 4 kommuner som sier de har informert, og de fleste har gjort det etter at de mottok brevet med spørsmål fra Fylkesmannen av 6. februar 2018.
6. Bare 2 kommuner opplyser at det er gjort tilretteleggingstiltak. Det ene tiltaket er utsetting av kontainer for innsamling til destruksjon, og det andre er kommunal deponigrop på nedlagt avfallsplass.

Generelle kommentarer

Flere kommuner oppgir at både Bane Nor, Statens Vegvesen og deres entreprenører har systemer for å bringe fallviltavfall til destruksjon hos Norsk Protein.

Noen kommuner hevder at Mattilsynet har gitt tillatelse til nedgraving av slakteavfall, og det henvises i den sammenheng til biproduktforskriften § 7. Andre er mer bastante og hevder at biproduktforskriften overstyrer avfallsforskriften. Det bes om at Fylkesmannen samordner seg med Mattilsynet.

Noen hevder at denne type avfall er et uvesentlig forurensningsproblem og at særlige tiltak er unødvendige.

Fylkesmannens kommentarer og vurderinger:

Levering av skadde dyr til slakt er en god løsning både i forhold til ressursutnyttelse og forsvarlig avfallsdisponering. Det er betryggende at fallvilt fra vei og bane leveres til destruksjon dersom kjøttet ikke kan benyttes til menneskemat.

Påstanden om at forskrift om animalske biprodukter overstyrer forurensningsloven og avfallsforskriften beror nok på en misforståelse. Forskrift om animalske biprodukter regulerer først og fremst tiltak for å redusere risiko for skade på folke- og dyrehelse. I følge Mattilsynet setter forskriften krav for å hindre smittespredning, mens krav til avfallshandtering reguleres av avfallsforskriften.

Vi merker oss at dumping/nedgraving av denne type organisk avfall er ganske vanlig. Halvparten av kommunen oppgir at slik handtering foregår. Tar en inn de som oppgir at avfall benyttes til åte, skjer det slik ukontrollert disponering i alle kommuner som har besvart undersøkelsen.

Bruk av denne type avfall til åte er både et dyrehelseproblem, forurensningsproblem og kan medføre luktulempet. Fylkesmannen har for øvrig, i forbindelse med forebygging av skader på husdyr, uttalt at vi forventer at grunneiere og beitelag sørger for at det ikke legges ut åter i områder der det skal beite

dyr sommerstid. Slike åter vil både trekke rovvilt til områdene, og få dem til å stoppe opp under vandring.

Fylkesmannen ser at det er behov for å få etablert systemer som sikrer at biologisk avfall fra fallvilt og jaktvirksomhet kommer under bedre kontroll. Her bør kommunene ta et større ansvar både for informasjon og tilrettelegging. Vi forutsetter at kommunene straks stanser utlevering av fallvilt til åte, og at kommunen medvirker til at jaktavfall ikke brukes på denne måten. Dette er avfall som bør leveres til destruksjon.

Fylkesmannen ser at det er behov for en bedre samordning mellom forurensningsmyndigheter og Mattilsynet.